ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
HAROKOPIO UNIVERSITY

Ερημοποίηση και κοινωνία

Αλληλεπιδράσεις και κοινωνικο-οικολογικές διαστάσεις στη χάραξη πολιτικής

Δρ. Ειρήνη Σκριμιζέα

Επίκουρη Καθηγήτρια

Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Ημερίδα για την ερημοποίηση · ΥΠΑΑΤ · 21.10.2026

Πηγή εικόνων: Σκριμιζέα, 2023 / Το δάσος του Αργκάν, Μαρόκο

Πηγή εικόνας: Σκριμιζέα, 2019, Αναβαθμίδες στην Τήνο

“Στα διεθνή συνέδρια, η γη συχνά αντιμετωπίζεται μέσα από εκτάσεις σε εκτάρια, στόχους και δείκτες. Για τους ανθρώπους όμως που ζουν από αυτή, η γη είναι επίσης τόπος ζωής, πηγή βιοποριμού, πολιτισμός, μνήμη και ταυτότητα.” (UNCCD - COP17 Mongolia, 2026).

Η κοινωνικο-οικολογική προσέγγιση στην ερημοποίηση

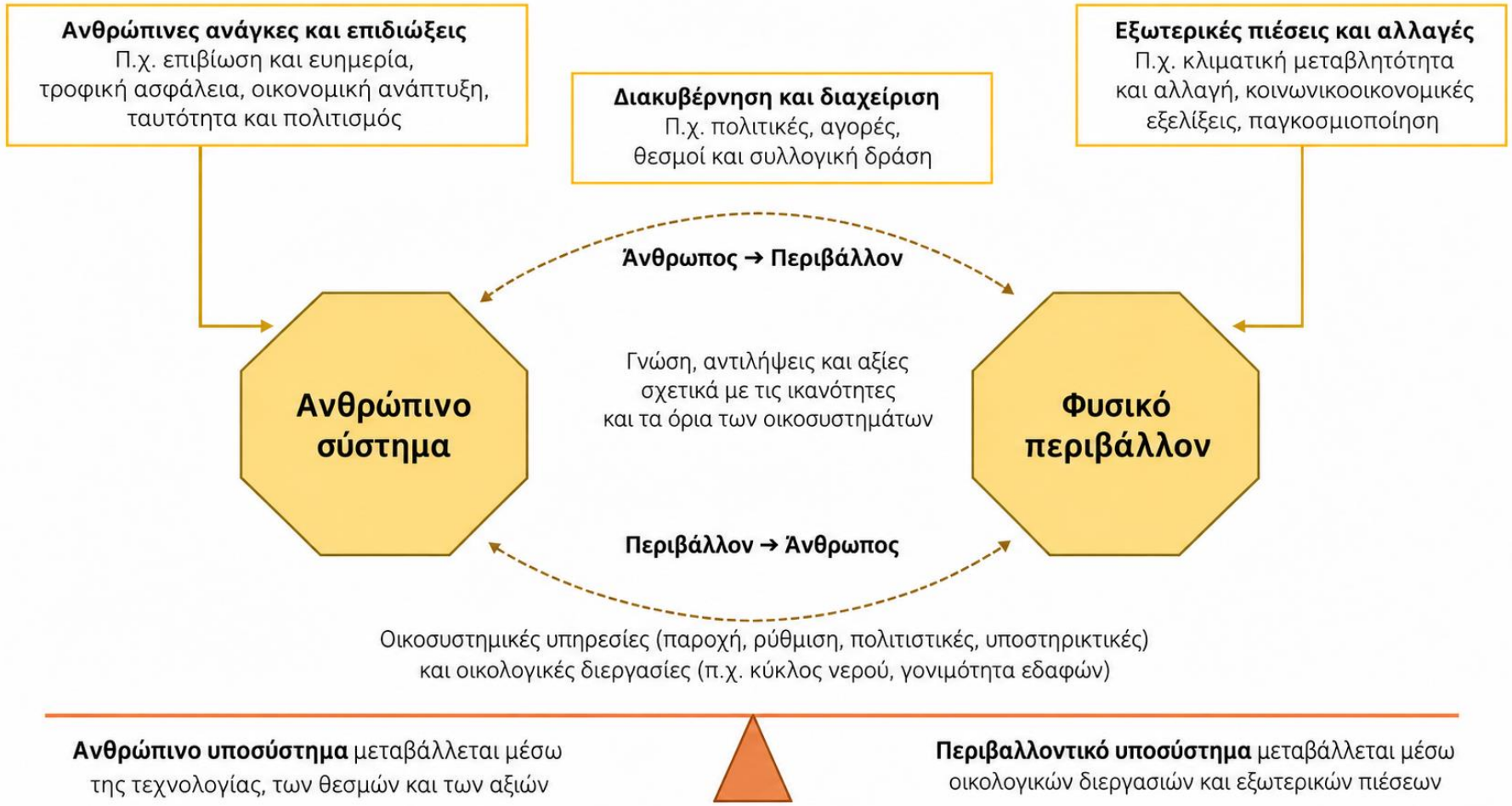

Πηγή: Μετάφραση και προσαρμογή από Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico, 2022 (Εθνική Στρατηγική Καταπολέμησης της Ερημοποίησης της Ισπανίας).

Οι επιπτώσεις της ερημοποίησης δεν περιορίζονται στην αγροτική παραγωγή

Από την απώλεια παραγωγικότητας στις πολλαπλές διαστάσεις της ανθρώπινης ευημερίας.

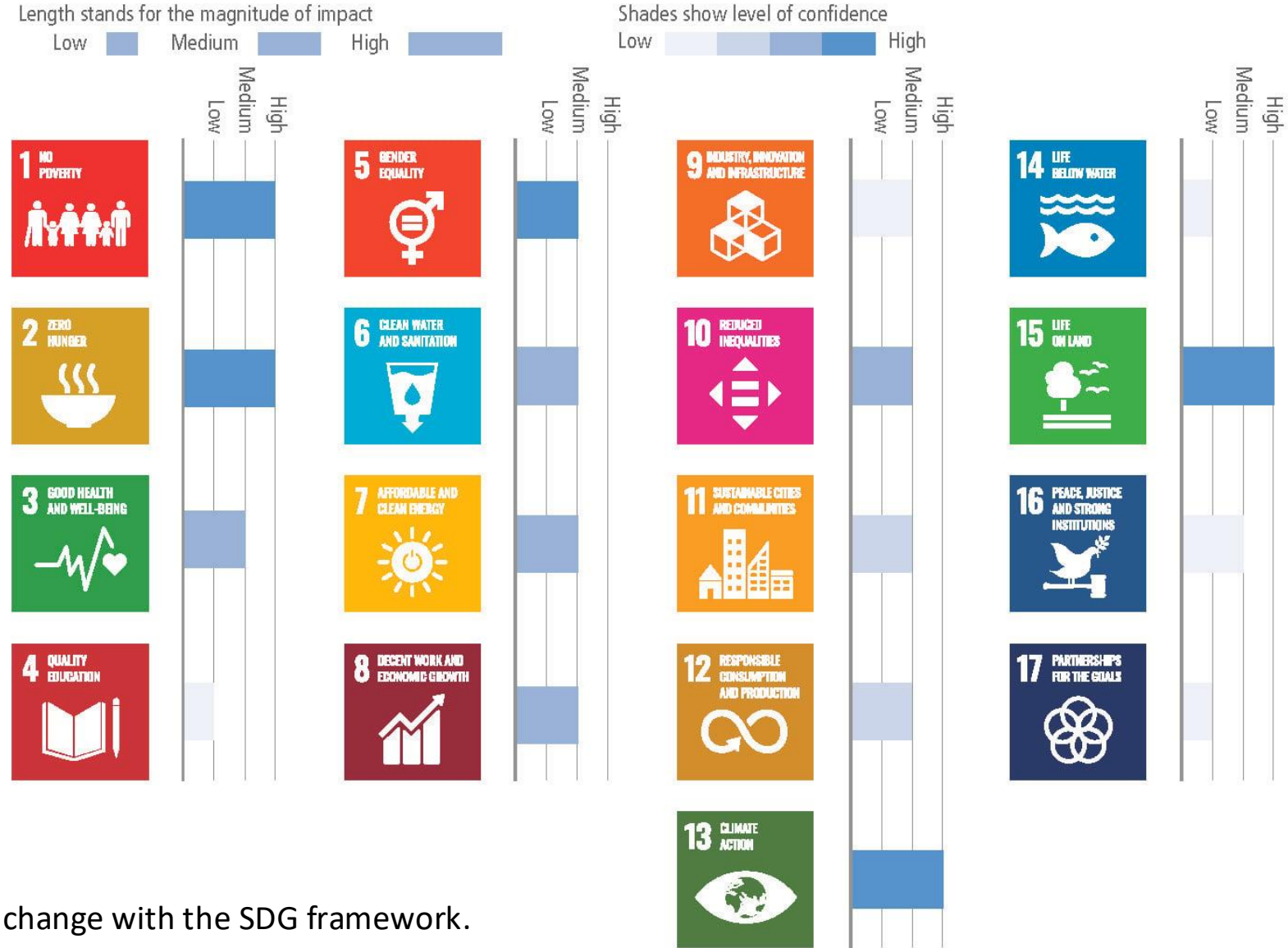

Πηγή: IPCC (2019)
Socio-economic impacts of desertification and climate change with the SDG framework.

Η κοινωνικο-οικολογική τρωτότητα συνδιαμορφώνει τις επιπτώσεις και τον κίνδυνο

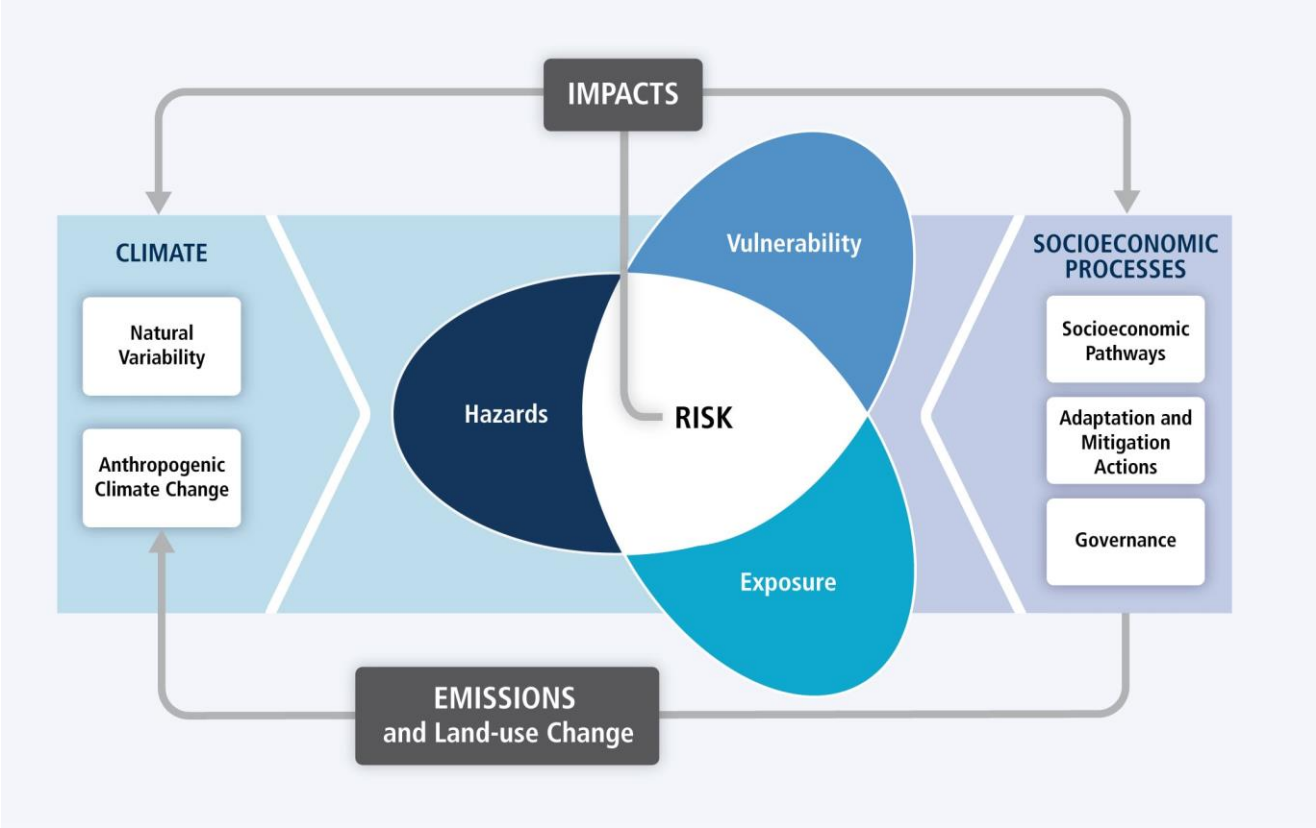

- Η τρωτότητα διαφοροποιείται ανάλογα με την εξάρτηση από τη γη, τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και την πρόσβαση σε πόρους.
- Η προσαρμοστική ικανότητα έχει καθοριστική σημασία: οικονομικοί πόροι, τοπική γνώση, υποδομές και θεσμική υποστήριξη.
- Η ανθεκτικότητα μπορεί να ενισχυθεί μέσα από συλλογική δράση, συνεργασίες και βιώσιμη διαχείριση της γης.

Πηγή: IPCC (2022) Illustration of the core concepts of the WGII AR5.

Η βιώσιμη διαχείριση της γης χρειάζεται και βιώσιμη ύπαιθρο

- **Μετασχηματισμοί της υπαίθρου:** Η εγκατάλειψη της γεωργικής γης, η εντατικοποίηση, η τουριστική ανάπτυξη, η ενεργειακή μετάβαση και ο ανταγωνισμός για το νερό μπορούν, υπό διαφορετικές συνθήκες, να επηρεάσουν τις διαδικασίες υποβάθμισης.

- **Θεσμοί και πολιτικές:** Πολιτικές, αγορές, υποδομές και πρόσβαση σε πόρους επηρεάζουν ποιες πρακτικές διαχείρισης είναι επιθυμητές και εφικτές.

- **Αγρότες και τοπικές κοινότητες:** Οι παραγωγοί και οι τοπικές κοινότητες δεν αποτελούν απλώς αποδέκτες των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των μέτρων πολιτικής, αλλά ενεργούς δρώντες στη διαχείριση της γης. Η γνώση, οι πρακτικές και η συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων είναι καθοριστικές για τη μετάβαση προς πιο βιώσιμα αγροτικά συστήματα (Vanbergen et al., 2020).

Από τη στρατηγική στη δράση

1. Ολοκληρωμένες αξιολογήσεις κινδύνου και κοινωνικο-χωρικά διαφοροποιημένες παρεμβάσεις

Συνδυασμός περιβαλλοντικών δεδομένων με την κοινωνική τρωτότητα και τις δυνατότητες προσαρμογής των τοπικών κοινωνιών για την αξιολόγηση του κινδύνου ερημοποίησης. Πολυδιάστατη αξιολόγηση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων.

2. Συμμετοχική και υποστηρικτική διακυβέρνηση

Ουσιαστική συμμετοχή παραγωγών και τοπικών φορέων, συνδυασμός επιστημονικής και τοπικής γνώσης και ενίσχυση των δυνατοτήτων εφαρμογής. Από τη διαβούλευση και την κοινωνική αποδοχή, στη στη συνδημιουργία γνώσης και τη συνδιαμόρφωση αποφάσεων και πρακτικών, ενισχύοντας την οικειοποίηση της πρόκλησης από τους άμεσα εμπλεκόμενους.

3. Σύνδεση με τη βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου

Συντονισμός των πολιτικών για τη γεωργία, το νερό, το περιβάλλον και τη χωρική ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικοοικονομικές και θεσμικές συνθήκες και τους ευρύτερους μετασχηματισμούς της υπαίθρου.

Η μετάβαση από τη στρατηγική στη δράση δεν είναι μόνο ζήτημα τεχνικών λύσεων και οικονομικών κινήτρων. Το νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης αποτελεί ευκαιρία για την ουσιαστικότερη ενσωμάτωση των κοινωνικο-οικολογικών διαστάσεων της ερημοποίησης στην παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τη διακυβέρνησή της.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας

Δρ. Ειρήνη Σκριμιζέα

eirini.skrimizea@hua.gr

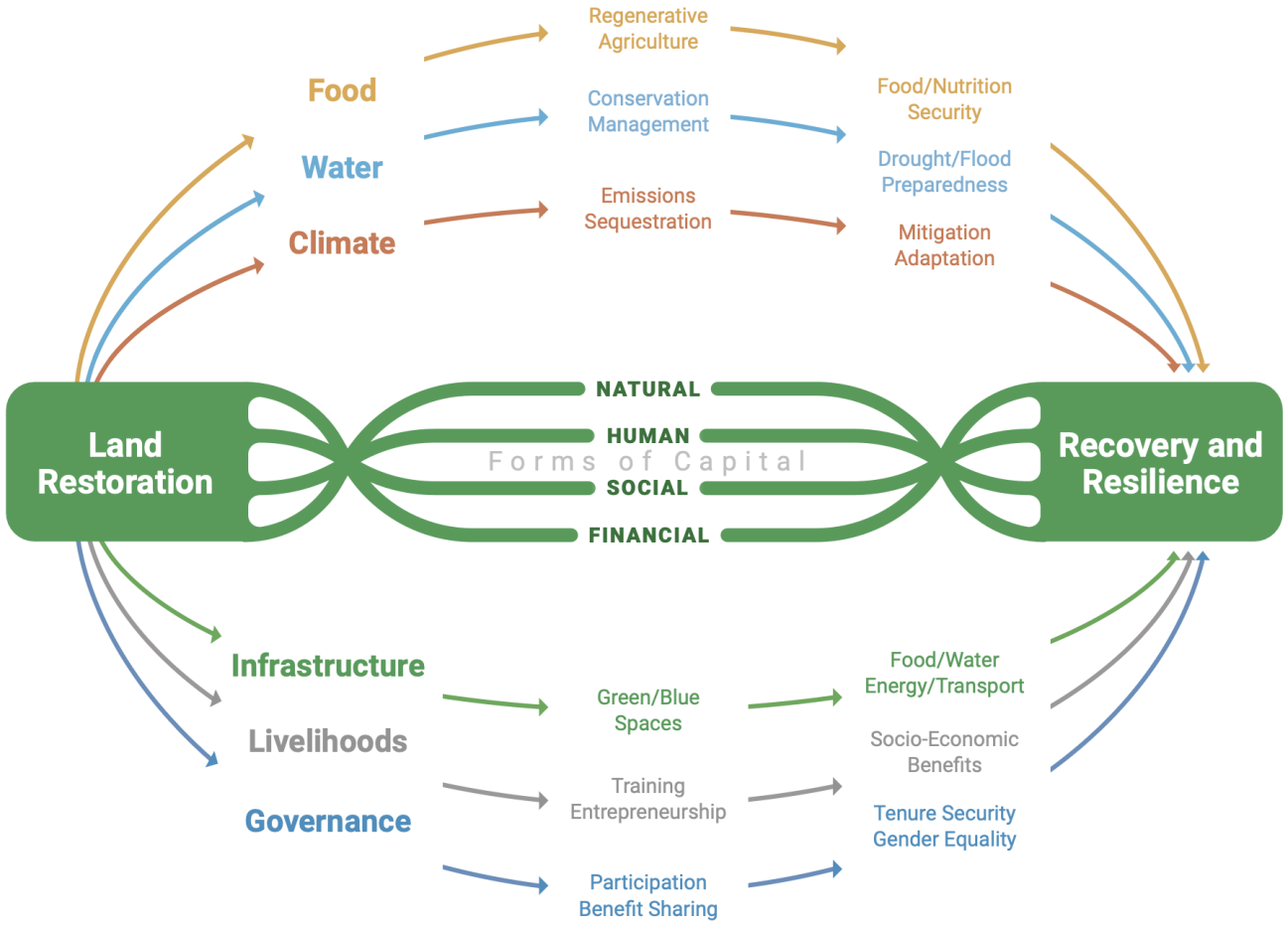

Πηγή: Source: UNCCD (2022) Land restoration pathways to recovery and resilience.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2014). Summary for policymakers. In C. B. Field et al. (Eds.), *Climate change 2014: Impacts, adaptation, and vulnerability. Part A: Global and sectoral aspects* (pp. 1–32). Cambridge University Press.
- Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2019). *Climate change and land: An IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems*. https://www.ipcc.ch/srccl/
- Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (2022). *Estrategia nacional de lucha contra la desertificación*. Gobierno de España. https://www.miteco.gob.es/content/dam/miteco/es/biodiversidad/temas/desertificacion-restauracion/estrategia_nacional_lucha_desertificacion_web_2022_tcm30-542085.pdf
- United Nations Convention to Combat Desertification. (2022). *Global land outlook, second edition: Land restoration for recovery and resilience*. https://www.unccd.int/resources/unccd-library/global-land-outlook-2-land-restoration-recovery-and-resilience
- United Nations Convention to Combat Desertification. (2026, September 15). *Restoring land, recognizing local knowledge: Community voices at COP17*. https://www.unccd.int/index.php/news-stories/stories/restoring-land-recognizing-local-knowledge-community-voices-cop17
- Vanbergen, A. J., Aizen, M. A., Cordeau, S., Garibaldi, L. A., Garratt, M. P. D., Kovács-Hostyánszki, A., Lecuyer, L., Ngo, H. T., Potts, S. G., Settele, J., Skrimizea, E., & Young, J. C. (2020). Transformation of agricultural landscapes in the Anthropocene: Nature's contributions to people, agriculture and food security. *Advances in Ecological Research, 63*, 193–253. https://doi.org/10.1016/bs.aecr.2020.08.002